

ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΠΑΠΑ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ

Ήτανε Αύγουστος, τὰ σταφύλια ὄριμα, τὰ σῦκα μελᾶτα, κ' ἡ ἐλιές, ἂν καὶ πράσινες ἀκόμα ἢ πλειότερες, ἀρχίζανε νὰ κιτρινίζουνε 'ς τὰ ψηλά ψηλά κλωνιά. Ἡ ῥίγανη καὶ τὸ θυμάρι μοσχοβολούσανε 'ς τὰ βουνά τριγύρω, κ' ἐκάνανε τὴν ἀναπνοή τοῦ ἀνθρώπου ἀληθινὴ ἀπόλαυσι.

Δὲν σᾶς εἶπα πῶς 'βρισκούμαστε 'εἰς μιὰ μικρὴ νησιώτικη ἐξοχή, καταντικρὺ 'ς τὴν Ἀνατολή. Δὲν σᾶς εἶπα πῶς τέτοια ἐξοχὴ δὲν ἐγνώρισα ἄλλη 'ς τὸν κόσμον, γιατί εἶνε ἡ πρώτη ποῦ εἶδαν τὰ μάτια μου. Πρῶτες, καὶ πάλι πρῶτες ἀγάπες, τίποτε δὲν σᾶς ξεπερνᾷ! Μένετε 'ς τὸ νοῦ μας, ὅσο κι' ἂν γεράσουμε, ὅσα κι' ἂν πάθουμε, κι' ἀχτινοβολάτε σὰν τὰ φῶτα ποῦ κυττάζει ἀκόμα ὁ ναύτης 'ς τὰ παραθύρια του, σὰν ξεκινᾷ τὴ νύχτα πρὸς τὸ φουρτουνιασμένο πέλαγος.

Ἡ πλειὸ γλυκεῖα ὥρα τῆς ἐξοχῆς ἐκείνης δὲν ἦτανε μὴδὲ τὴν αὐγή, ποῦ χαμογελοῦσανε τὰ βουνά καθὼς τᾶθλεπ' ὁ ἥλιος, μὴδὲ τὸ μεσημέρι, ποῦ μᾶς ξεκούφαινε ὁ τζίτζικας, μὴδὲ τὸ βράδυ, ποῦ κατεβαίναμε 'ς τὸ γαλὸ καὶ βλέπαμε τὰ ψάρια νὰ πηδοῦν 'ς τὸν ἀέρα, σὰν νὰ μὴ τὰ χωροῦσε ἡ θάλασσα. Ἡ καθυτὸ ὥρα ἐδῶ πέρα ἦτανε τὴ νύχτα, ὕστερ' ἀπ' τὸ δεῖπνο, ἐπάνω 'ς ἕνα ξύλινο σοφᾶ ἔξω ἀπ' τὸν πύργον, κάτω ἀπ' τὲς βυσσινίες, πλάγι 'ς τὴ βρύσι, τὴν ἀσώπαστη βρύσι, ποῦ μαζὶ μὲ τοὺς βατράχους τοῦ χαθουζοῦ, μὲ τὰ κουνδούνια τῶν κοπαδιῶν τριγύρω, καὶ μὲ τὸ σιγανὸ μурμουρητὸ τῆς θάλασσας, ἐ-

παίζανε μιὰ μουσικὴ ποῦ δὲν τὴν ξανάκουσα ἄλλοῦ πουθενά. Κ' ἐξέχασα τὸ καλλίτερον ὄργανον τῆς μουσικῆς ἐκείνης: ἄττες τρωξαλλίδες, ποῦ σφυρίζανε μεσ' 'ς τὰ χόρτα κ' ἐπάνω 'ς τὰ κλωνιά, μὲ τὴν ἐπιμονὴ τοῦ τζίτζικα, μὰ ὅχι καὶ μὲ

τὴν αὐθάδειά του· τὸ τραγοῦδι τους ἦτανε ἄντροπαλό, τρυφερό καὶ ἡσυχὸ σὰν τὲς ξάστερες ἐκεῖνες νυχτιές. Ἐξέχασα καὶ τὰ τούμπανα ποῦ παίζανε μακρυά. Ἀληθινὰ τούμπανα τῶν ζεϊμπέκιδων, ποῦ θὰ χορεύανε ἀντίκρυ 'ς τὴν Ἀνατολή, καὶ τ' ἀκούγαμε πολὺ συχνὰ τέτοιαν ὥρα.

Σὰν ἐπερνοῦσε ἡ ὥρα λιγάκι, ἐγύριζε κι' ὁ ἀέρας ἀπ' τὴ στεριά, «ἐκατέβαζε ὁ ντερές,» καθὼς λέγαμε, καὶ μᾶς περὶχυνε μὲ μιὰ δροσιά, ποῦ ἂν ἦσουν γέρος ξανά-νειονες, κι' ἂν ἦσουν

νιὸς ἐλωλαίνουσιν. Ἡ δὴς λεῦκες, κοντὰ 'ς τὴ βρύσι, ἦταν ἡ πρῶτες ποῦ μᾶς μνησκούσανε αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ ἀέρα, μ' ἕνα δαιμονισμένο καὶ βαθὺ μурμουρίσμα, ποῦ μ' ἔκανε ν' ἀνατριχιάζω, σὰν νὰ περνοῦσε ἀπὸ κοντὰ μου καμμιὰ — πλειὸ ζωντανὴ ἀπὸ Νεράϊδα!

Ἐκεῖ περνοῦσαμε τὲς βραδυές μας τὸ καλοκαῖρι. Ἐκεῖ ἀκουστήκανε πολλὰ παραμῦθια, καὶ πολλὰ τραγοῦδια. Ἐκεῖ οἱ γέροι μας πολεμοῦσανε ποῖος νὰ ξεπεράσῃ τὸν ἄλλον 'ς τὸ θυμητικό, καὶ ποῖος νὰ πῇ τὲς πλειὸ παλιές καὶ τὲς πλειὸ νόστιμες ἱστορίες. Καὶ σὰν ἐκουραζόνταν οἱ γέροι, ἀρχινοῦσαν τ' ἀγόρια κ' ἡ κοπέλλες τὸ τραγοῦδι καὶ τὸ παιγνίδι· ὥσπου ποῦ ἤρχου-

Ο ΣΤΡΑΤΑΡΧΗΣ ΜΟΛΤΚΕ

τανε ὁ « ψαρός » (καθὼς λέγανε τὸν ὕπνο) καὶ μᾶς ἔπερνεν ἕναν ἕναν.

Κοντὰ ἔς ἐκεῖνο τὸ ἀξέχαστο περιβόλι εἶχε κ' ἐν' ἀμπελάκι, μ' ἕνα καλύβι στὴν κώχη. Μέσα ἔς αὐτὸ τὸ καλύβι καθοῦντατε μονάχος κάθε βράδυ κ' ἐκάπνιζε τὸ τσιμπουκάκι τοῦ ἑνὸς γέροντος παπᾶς, ὁ παπᾶ Σωφρόνιος.

Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συχωρέση, δὲν ἦτανε πολὺ ὡμορφος παπᾶς, καὶ δὲν ἐφαινοῦτανε καὶ πολὺ σοβαρὸς ἄνθρωπος, ἂν καὶ γέρος. Ἦτανε γεμᾶτος παραξενιές. Στὸ χωριό, (μὴν ὦρα μακριὰ μὲ τὸ γαϊδουράκι), τὸν ἐλέγανε « Ντελῆ παπᾶ ». Ἐνὰς ἄλλος παπᾶς ἔλεγε πῶς ὁ Δεσπότης ἤθελε νὰ τὸν πειράξῃ, καὶ τὸν ἐχειροτόνησε « Σωφρόνιο »! Μύτη σὰν ὄρνιου, γένεια σὰν τράγου, ἄσπρα ὀλοτρόγυρα, κίτρινα πρὸς τὸ στόμα ἀπ' τὸ πολὺ κάπνισμα, μούτρα ζωωμένα, μάτια σὰν σπασμένα γυαλιά, ἴσως ἀπ' τὸ κρασί, — νὰ ὁ παπᾶ Σωφρόνιος!

Σὰν ἐλειτουργοῦσε, μᾶς ἐτρόμαζε μὲ τὴ ῥαγισμένη φωνή του. Σὰν ἐδιάβαζε τὲς εὐχές του, θαρροῦσε πῶς ἔδινε διαταγὰς ἔς τοὺς ἐργάτες τοῦ ἀμπελιοῦ του. Κι' ὅλο μὲ τὰ μαζούλια του εἶχε νὰ κάνῃ.

Μὲ τὸ νὰ ἀγαποῦσε τὰ χωραφάκια τοῦ ὁ παπᾶς μας θαρρῶ πῶς δὲν ἐκολαζούτανε· αὐτὴ τὴν ἀδυναμία τὴν ἔχουν, καθὼς ξέρουμε, πολλοὶ παπαδες τῶν μερῶν μας, καὶ μὰ τὴν ἀληθεῖα εἶνε γιὰ νὰ τοὺς ζηλεύῃ κανένας. Στὸ χωριὸ τὸ καλημαῦκι, ἔς τὸ χωράφι τῆ σκουφια καὶ τὸ κλαδευτήρι· ἀληθινὰ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, ποῦ μᾶς διδάσκουνε τὸ λόγο τοῦ χίλιες φορές καλλιτέρας ἀπ' τὲς φαρδομάνικες διδαχὰς ποῦ ἀκούμε ἔς τὸν ἐξω κόσμον.

Ὁ παπᾶ Σωφρόνιος ἦτανε ἀγράμματος, παρᾶξενος, σκαρτάδος. Ἦτανε σωστός «κυνικός», δὲν τὸν ἔμελε τέσσαρα γιὰ τὸν κόσμον. Ἀλλοτε τῶρριχνε ἔς τὸ γλέντι μὲ τοὺς κοσμικοὺς, κι' ἄλλοτε γινοῦντατε πλεῖο αὐστηρὸς κι' ἀπ' τὸν ἄϊ-Ἀντώνη. Σὰν τὸν ἐπικαννῇ παραξενιές του, ἐπερίπαιζε τὸν καθέναν, καὶ δὲν πίστευε κανέναν, μήτε ἄνδρα, μήτε γυναῖκα. Τὸν ἔκανα χάζι σὰν τὸν ἐπαρακαλοῦσε κάποτες καμμιά γρηὰ νὰ γράψῃ καὶ τοῦ ἀνδρός τῆς τόνουμα καὶ νὰ τὸ διαβάσῃ ἔς τὲς εὐχές του, κι' αὐτὸς ἐχαμογέλοῦσε ἀπὸ πίσω τῆς μ' ἕνα παμπόνηρο χαμογέλιο, σὰν νὰ τῆς ἔλεγε πῶς τάχατες τώρα μᾶς ἐθαλεις καὶ σύ γνῶσι!

Ἦταν ὅμως καλὸς χριστιανός, ἂν καὶ παρᾶξενος ὁ παπᾶς μας, γιατί ἦτανε γερὸς δουλευτής, κ' ἔδειχνε μὲ τὰ χέρια του καὶ μὲ τοὺς καρπούς τῶν χειρῶν του πῶς ὁ Θεὸς εὐλογᾷ τὴ δουλειὰ ἔς τὸν κόσμον τοῦτο καλλιτέρας ἀπ' τὲς ἀδιακοπὲς μετάνοιες. Κι' ἂν δὲν ἐδιάβαζε καὶ τὸ εὐαγγέλιό του πολὺ ὡμορφα, ἤξερε ὅμως νὰ

τὸ ἐφαρμόζῃ, γιατί ὅτι ἔδινε τὸ ἕνα τοῦ χέρι δὲν τῶπαίρνε εἰδήσι τᾶλλο.

Ἐκεῖ λοιπὸν ποῦ καθοῦμαστε ἔς τὸ περιβόλι τοῦ πύργου ἕνα βράδυ καὶ μισοκοιμούμαστε, εἶπε ἕνας μας :

— Ἀς φωνάξουμε τὸν παπᾶ Σωφρόνιο νᾶρθῇ νὰ μᾶς ξυπνήσῃ. Ἐνα κρασάκι, καὶ 9' ἀρχίσῃ νὰ λέγῃ.

Σὲ λίγην ὥρα τὸν εἶχαμε καθισμένο διπλοπόδι ἔς τὴν πεζούλα, μὲ τὸ τσιμπουκάκι του, καὶ μὲ τὸ κρασί ἔς τὸ πλάγι. Εἶχε τὴν ἀδυναμία νὰ διηγᾶται πάντοτε γιὰ πρόσωπα καὶ πράγματα ποῦ τὰ πρόφτασε αὐτὸς μονάχος καὶ μερικοὶ ἄλλοι — καὶ εἶχε περασμένα τὰ ἐβδομήντα — ἐκείνη τὴ βραδυὰ ὅμως δὲν εἶχε πολλὰ λόγια, κ' ἐφαινοῦτανε συλλογισμένος.

— Τί ἔχεις, δάσκαλε, καὶ δὲν μᾶς μιλᾷς ἀπόψε; τὰ μαζούλια δόξα τῷ Θεῷ καλὰ φέτος.

— Αἱ, παιδιὰ μου, ἔβαλα κ' ἐγὼ γνῶσι σήμερα βλέπετε! Πᾶει ἡ καίμενη ἡ θειά Δαφνούλα! Τὴν ἔθαψα ὁ ἴδιος. Ἐγύρευα νὰ δῶ τὸ γλυκὸ ἐκεῖνο χαμογέλιο ἔς τὰ χεῖλη τῆς, καὶ τὸ εἶδα — τὸ εἶδα ἔς τὸ νοῦ μου μέσα!

Ἐμεῖς ποῦ ξέραμε τὴ θειά Δαφνούλα, τὴ γυναῖκα τοῦ μπάρμπα Λευτέρη, ποῦχε πλακωθῇ ἔς τὸ μεγάλο σεισμό, γιατί ἦτανε μεθυσμένος καὶ δὲν πρόφτασε νὰ ξεφύγῃ, καὶ τὴν ἄφησε χήρα ἐξήντα χρονῶν, κ' ἐκουβαλοῦσε πρῶτ' καὶ βράδυ νερό ἔς τὸ μπουστάνι τῆς, καὶ μᾶς ἔφερνε τρουφαντὰ, καὶ τῆς ἐδίνανε ψωμί καὶ ροῦχα, — τί μπορούσαμε ἄλλο νὰ κάνουμε παρὰ νὰ ξεσπάσουμε ἔς τὰ γέλοια καθὼς ἀκούσαμε τὸν πάτερ Σωφρόνιο νὰ μιλᾷ ἔτσι γιὰ τὴ γρηὰ ποῦ συχωρέθηκε ἐκείνη τὴ μέρα;

— Αἱ, παιδιὰ μου, γελάτε σεῖς, μὰ ποῦ νὰ ξέρετε, ποῦ νὰ ξέρετε!

Καὶ ροφοῦσε τὸ τσιμπουκάκι τοῦ τηρῶντας λοξὰ πρὸς τὸ χωράφι τῆς θειά Δαφνούλας.

Ποτὲ δὲν εἶδαμε τὸν παπᾶ Σωφρόνιο ἔς τόση κατάνυξι, ἂν καὶ τὸν εἶδαμε πολλὰς φορές ἡσυχὸ καὶ σοβαρό. Δὲν ἐξέραμε λοιπὸν πῶς νὰ τὸ ζηγήσουμε, καὶ κυττάζαμε ἕνα τὸν ἄλλον μ' ἕνα κρυφὸ γνέψιμο. Ἐπειτα βλέποντας ἐγὼ πῶς σὰν νὰ μισοδακρύζανε τὰ μάτια του, συλλογίσθηκα πῶς πρέπει ἀληθινὰ νὰ πονῇ ὁ ἄνθρωπος καὶ τοῦ λέω :

— Πές μᾶς το, δάσκαλε, τί εἶνε ποῦ σὲ κάνει νὰ λυπᾶσαι ἔτσι; Ὡς τώρα μᾶς ξομολογοῦσες ἡ ἀγιωσύνη σου, ἄς σὲ ξομολογήσουμε κ' ἐμεῖς τώρα, δικοὶ καὶ γειτόνοι εἴμαστε, κανέναν ἄλλο δὲν εἶνε δῶ πέρα παρὰ ὁ Θεός.

Ὁ παπᾶ Σωφρόνιος γυρίζει καὶ μᾶς βλέπει τότε πλεῖο χαρούμενα, κι' ἀμέσως ἀρχινᾷ τὴν ἀκόλουθη ἱστορία, κυττάζοντας ἐμένα πάντοτε, ὅταν μεγαλῆτερος ὁποῦ ἤμουν :

—Ναί, θὰ σᾶς τὸ 'πῶ, παιδιὰ μου, θέλω νὰ σᾶς τὸ 'πῶ τώρα, τώρα ποῦ πάει κ' ἐκεῖνη, καὶ θὰ πάω κ' ἐγὼ γλήγορα· ἄλλο δικὸ ἀπὸ σᾶς δὲν ἔχω 'δῶ πέρα. Οἱ συγγενεῖς μου ὅλοι ἦτανε 'ς τὲς Σέρρες. Τί γενήκανε, ὁ Θεὸς τὸ ξέρει· πενήντα χρόνια τώρα!

Σὰν ξέπεσα 'ς τὸ νησί τοῦτο εἴκοσι χρονῶ παιδί, μὲ πῆρε 'ς τὸ μαγαζί του κάτω 'ς τὴ Σκάλα ὁ μπάρμπα Γιάννης, ποῦ παντρεύτηκε καὶ 'πῆρε τὴ 'Ρεγινούδα, τὴν ἀδερφή τοῦ Χατζῆ Γρηγόρη, ποῦ τὸν κόψανε οἱ Τούρκοι 'ς τὰ σερφεῖρα, γιατί ἄφρησε νὰ χτισθῇ ὁ ἅγιος Παντελέμονας μιὰ πῆχη πλεὶς ἀψηλὰ ἀπ' ὅ τι ἔλεγε τὸ φερμάνι. Ὁ μπάρμπα Γιάννης ἐπῆρε τότε καλὴ προίκα, ποῦ τὴν ἐβάσταζε καὶ τὴν ἐπλήθυνε κιόλας. Ὑστερα ὅμως πᾶνε ὅλα! Ἐκεῖνο ποῦ ἔμεινε ὡς τὸ τέλος ἦτανε τὸ χωραφάκι αὐτὸ τῆς θεῖα Δαφνούλας, ποῦτανε τότε ἐλιές γεμάτο. Τὰ δένδρα καήκανε καὶ φτώχεψε ὅλος ὁ τόπος, πολλὰ χρόνια ὕστερα, 'ς τὰ 48. Καὶ τὸ χωράφι αὐτὸ δὲν ἦταν ἀπὸ τὴν προίκα του, μόνο τὸ 'πῆρε ἀπ' τὸ Σουλεϊμᾶν ἀγᾶ ποῦ τοῦ τῶχε δώσει ἀμανέτι, καὶ δὲν 'μπόρεσε νὰ ξεπλερώσῃ τὸ χρέος του. Τέτοια κτήματα πέσανε 'δῶ πέρα πολλὰ 'ς τὰ χέρια μας.

Τότε ὁ μπάρμπα Γιάννης μοῦ λέει. — Σωτήρη, (αὐτὸ ἦτανε τὸνομά μου πρὶν καλογερέψω), ἐσύ γιὰ τὸ μαγαζί δὲν εἶσαι, νὰ πᾶς νὰ δουλέψῃς αὐτὸ τὸ κτῆμα. Κ' ἐγὼ τί ἄλλο ἤθελα! Ὁ πατέρας μου, ὁ παπποῦς μου, ὅλο μας τὸ σκαρί, ἦτανε τῆς ἐξοχῆς ἀνθρώποι. 'Σ ἔξη μῆνες μέσα τοῦκαμα τὸ κτῆμα περιβόλι. Θυμᾶσ' ἐκεῖνο τὸ κούτσουρο κοντὰ 'ς τὸ πηγάδι; Ἦτανε ἡ μεγαλύτερη ἐλιά ἐκεῖ μέσα. Τώρα εἶνε κούτσουρο κι' αὐτὴ 'σάν κ' ἐμένα! Μὴ γελαῖτε, μόν' ἀκοῦτε.

Πίσ' ἀπ' τὸ βουνό, κατὰ τὴ θάλασσα, ἀνάμεσα 'ς τὲς λυγαριές, ἦτανε καὶ τότες τὸ 'ξωκλήσι τῶν ἁγίων Ἀναργύρων. Ὁ δάσκαλος ὁ Νικηφόρος ἔλεγε πῶς ἦτανε Μαντεῖο 'ς τῶν Ἑλλήνων τὸν καιρό. 'Σ τὲς ἡμέρες μου ἦτανε ἕνας γῦρος ἀπὸ πέτρες, μὲ μιὰν ἀγριλιά 'ς τὸ πλάγι, γεμάτη κουρέλια, ποῦ τὰ δένανε ἡ μακνὰδες γιὰ ν' ἀφήσουν ἐκεῖ τὲς ἀρρώστιες τῶν παιδιῶν τους, — καὶ μιὰν ἁγία τράπεζα, πέτρινη κι' αὐτή. Τίποτε ἄλλο. 'Σ τὸ πλάγι ἦτανε καὶ τ' ἁγίασμα καθὼς τώρα. Κατέβαινες μερικὰ σκαλοπάτια, κ' εὑρίσκες τὸ νερό. Μὰ τότε εἶχε κ' ἕνα χρυσὸ φίδι μέσα· ἄς εἶνε. Ἐκεῖ δὲν ἔχουμε δουλειὰ τώρα. Ἐκεῖνο πούθελα νὰ 'πῶ εἶνε πῶς τὸ καίμενο τὸ 'ξωκλήσι τὸ χαλάσαν οἱ ἀρχοντάδες μας, γιατί τὸ χτεῖσανε! τώρα μπαίνει μέσα 'ς ἕνα σκοτεινὸ καλύθι γιὰ νὰ προσκυνήσῃς. Τότες εἶχες τὸν οὐρανὸ γιὰ σκέπη· ὡς κ' ἐκεῖ πολιτισθήκαμε!

Ἦτανε 30 Ἰουνίου, παραμονὴ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων. Ὁ κόσμος ἔτρεχε καὶ χυνότανε ἀπὸ

παντοῦ γιὰ τὸ πανηγύρι. Αὐτὸ γίνεται καὶ τώρα, μὰ τώρα ἔρχονται οἱ πλειότεροι τὸ πρῶτ' πρῶτ', λειτουργοῦνται, καὶ μέρος γυρίζουνε 'πίσω μέσ' 'ς τὸν ἥλιο, μέρος κάθονται ὅλη τὴ μέρα καὶ φεύγουνε τὸ βράδυ· τότε ἔρχότανε ὁ κόσμος ἀποβραδῆς· καὶ τὸ καθαυτὸ πανηγύρι ἐγινούτανε τὴν παραμονή, ὅλη τὴ νύχτα. Τί κακὸ καὶ τί χαλασμός ἦτανε κείνος! Κάθε χωράφι καὶ μιὰ φωτιά, ποῦ τραγουδοῦσανε καὶ χορεύανε γύρω τὰ παλικάρια, κάθε δένδρο καὶ κούνια, ποῦ κουνιούντανε ἡ κοπέλλες κ' ἐτραγουδοῦσανε κ' ἐκείνες, μὰ ἀκουγες δὲν ἀκουγες τὰ τραγούδια τους, φιλὰ φιλὰ καὶ σιγανὰ καθὼς τὰ λέγανε τότε.

Αἱ, παιδιὰ μου, ἐκεῖ πέρα, κάτω ἀπ' τὴ μεγάλη τὴν ἐλιά, ποῦνε τώρα κούτσουρο, ἐκεῖ κχθότανε ὁ Σωτήρης κι' ἀκουγε τὴ Δαφνούλα τοῦ μπάρμπα Γιάννη 'σάν ἐτραγουδοῦσε 'ς τὴν κούνια μαζί μὲ τὲς συντρόφισσές της:

Τρέμει τὸ ψάρι 'ς τὸν ψαρά, τ' ἄρνι 'ς τὸ μακελλάρη, Τρέμει κ' ἐμέ ἡ καρδοῦλά μου γιὰ κείτ' τὸ παλληκάρι.

Κ' ἐγὼ τᾶβαζα 'ς ἐκὸ καλὸ κομποδέμα ὁ κακομοῖρης, χωρὶς νὰ συλλογιέμαι πῶς ἦμουν ἀσχημονούρης, καὶ παραγυῖός τους, καὶ πῶς ὁ Λευτεράκης, ποῦτανε ὅτι ἐγύρισε ἀπ' τὴν Ἀνατολή, κ' εἶχε κι' ὠμορφιά κι' ἄσπρα, αὐτὸς ἦτανε « τὸ παλληκάρι » ποῦχε 'ς τὸ νοῦν της κ' ἡ Δαφνούλα κ' ἡ μάκνα της. Δὲν τὴν βλέπου, τὴν ἀναθεματισμένη τὴν καρδιά ἡ γυναῖκες, παιδιὰ μου, δὲν βλέπουν παρὰ ὠμορφιές καὶ παρὰδες, καὶ δὲν μὲ καταλάβαινε κ' ἐμένα τὴ βραδυὰ ἐκεῖνη! Μὰ δὲν τὸν ἤξερα τὸν παληκόκοσμο ἀκόμα, καὶ γελαστήκα. Κανένας δὲν ἔμπόρεσε νὰ μὲ γελάσῃ ὕστερα 'ς τὸν κόσμο 'ς τίποτε. Τότε ὅμως γελαστήκα μιὰ καὶ καλὴ.

Τί νὰ σᾶς τὰ πολυλογῶ; 'ς ἐλῖγες 'μέρες μέσα ἀρραβωνιαστήκανε, καὶ σάν ἦρθανε τὰ Ἐωλαμπρα, ὅλο τὸ χωριὸ εἶχε νὰ κάμῃ μὲ τὴν ὠμορφιά τῆς Δαφνούλας ποῦ τὴν ἐπηγαίνανε νύφη μὲ τὲς τρέμουσες καὶ μὲ τὰ χαμηλωμένα τὰ μάτια 'ς τὴν ἐκκλησιά, τὰ παιγνίδια μπροστά, κ' οἱ παπὰδες σιμά της. Ὁ γάμος ἐβάσταξε μιὰ 'βδομάδα. Οἱ γάμοι τότε δὲν γινούντανε σάν καὶ τώρα, ἄψε σβύσε. Ἦτανε μιὰ ὑλάκερη 'βδομάδα, κάθε μέρα κι' ἀπῶνα μεγάλο ζιαφέτι. Ποῦ νὰ σᾶς τὰ λέω τώρα; τὴ μέρα ποῦ πηγαίνανε τὴ νύφη 'ς τὸ λουτρό, τὴ μέρα ποῦ βράζανε τὸ κεσέκι, τὴν ἄλλη ποῦ φέρνανε τὰ σεντούκια τοῦ γαμπροῦ 'ς τὸ σπίτι τῆς νύφης, τὴν ἄλλη ποῦ στέλνανε τὰ μπουρέκια καὶ τὰ χρυσοκεντημένα μακντήλια, τὴν ἄλλη ποῦ στολίζανε τὴν νύφη, καὶ στεκοῦντανε ὅλες ἡ κοπέλλες τῆς γειτονιᾶς γύρω της, καὶ τῆς λέγανε τ' ἀτελείωτα ἐκεῖνα τραγούδια. — Καὶ τὲς νύχτες πάλι νὰ γίνεταί τὸ ἀνάστα ὁ θεὸς μὲ τὰ ξεφαντώματα! Ὅλοι καὶ ὅλες ἔπρεπε νὰ χορέψουνε τότε, κ' ἡ γρηῃς ἀκόμα. Καὶ δὲν

ἦτανε βιολιά καὶ λαγοῦτα μονάχα, μόνο τραγουδοῦσε πρώτα ὁ γέρο Τράκος, ἀκουμπώντας 'ς τὴ μέση του τὸ βιολί, κ' ὕστερα ἔδινε φωτιά καὶ μὲ τὸ δοξάρι. Πόσα σανίδια σπάνανε, μὰ καὶ πόσα ποτήρια! Νύχτα πάνω 'ς τὴ νύχτα πίνανε οἱ δαιμόνοι, μὰ τότε ἦτανε κρασί μονάχα, καὶ δὲν τοὺς πείραζε· τώρα τὸ ρίχτουνε 'ς τὸ ῥακί, καὶ τοὺς παίρνει ὁ διάβολος τὰ συκώτια. Προοδέσαμε καὶ 'εἰς τοῦτο.

Νὰ μὲ συμπαθήτετε, παιδιὰ μου ποῦ ξέχασα γιὰ μιὰ στιγμή τὴν ἱστορία μου, δὲν ἔμφορεσα νὰ βασταχῶ. Σὰν τὰ θυμοῦμαι τὰ χρόνια 'κείνα, μαζί μὲ τὴν πίκρα τους, μὲ παίρνει καὶ μιὰ παράξενη χαρά, μιὰ λαχτάρα, ποῦ καταντᾷ κι' αὐτὴ πίκρα, γιατί δὲν τᾶχουμε πλεὶς τὰ ζέφκια ἐκεῖνα!

Ἦτανε δευτέρα ξημέρωμα, καὶ βγάζαμε τὸ γαμπρὸ 'ς τὴν Κρύα Βρυσοῦλα γιὰ τὸ «Νίψιμο». Αὐτὸ γινούτανε, καθὼς καὶ τώρα, τὴ μέρα ὕστερα ἀπ' τὸ στεφανωμα. Κ' ἔβγαιναν ὅλοι τὸ γλυκοχάραμμα, ξαγρυπνισμένοι ἀπ' τὸ τραγοῦδι, νὰ πάνε νὰ νίψουνε τὸ γαμπρὸ. Ἐβγαίνα κι' ἐγὼ μαζί τους, καὶ κρατοῦσα τὸ ἱμπρίκι ὁ κακομοίρης, καὶ τοῦχυνα νερό γιὰ νὰ πάη φρέσκος 'ς τὴ Δαφνοῦλᾶ του! Ἐτρεμε τὸ χέρι μου καθὼς ἔχυνα, ἤμουν ἄλλος ἄνθρωπος, δὲν ἤξευρα τί ἔκανα, καὶ τί συλλογούμεν. — Καὶ τώρα θὰ σᾶς ξομολογηθῶ, παιδιὰ μου, ἔμπροστὰ 'ς τὸν ἅγιο Θεό, τὸ τί ἔκανα τὴν τρομερὴ ἐκείνη στιγμή, γιὰ νὰ παρακαλῇτε σὰν πεθάνω νὰ μὲ συχωρέση ὁ Θεὸς γιὰ τὴν ἁμαρτίαν μου. Τὸν καταράστηκα τότε καὶ εἶπα 'ς τὸ νοῦ μου: «Καθὼς ποῦ χύνεται αὐτὸ τὸ νερό, ἔτσι νὰ χυθοῦν καὶ ὅλα του τὰ καλά». Καὶ δὲν θᾶτανε τόσο τρομερὴ ἡ ἁμαρτία μου ἂν δὲν ἔπιανε ἡ κατάρρα, ἀνάθεμά την! Ἐπιασε, καὶ 'εἰς δυὸ χρόνια μέσα τὸν πῆρε τὸ μεθύσι, κι' ἀνεμοσκόρπισε ὅλα του τὰ προικιά. Μόνο τὸ χωραφάκι αὐτὸ τοῦ ἔμεινε, καὶ χρησίμεψε τῆς δόλιας Δαφνοῦλας 'ς τὰ γηρατειά της, σὰν τὸν ἐσκότωσε τὸ μεθύσι.

Ἦστερ' ἀπ' τὸ γάμο, ἐγὼ πλεὶς τᾶχα χαμένα. Μέρα καὶ νύχτα γύριζα 'ς αὐτὰ τὰ βουνὰ τριγύρω, καὶ γύρευα νὰ ξεσκάσω μὲ τοὺς ἀναστεναγμούς καὶ μὲ τοὺς μανένδες. Τότε πρέπει νᾶσπασε κ' ἡ φωνὴ μου!

Σὰν ἐπῆρε τὰ χτήματα ἀπάνω του ὁ Λευτέρης, καὶ καταστράλαξε ἀπ' τὲς πρώτες χαρὲς τοῦ γάμου του, τὸ πρῶτο πράγμα ποῦκανε ἡ-

τανε νὰ μὲ διώξῃ. Κάτι πρέπει νὰ μυρίστηκε φαίνεται· κάτι πρέπει νὰ εἶπα παραλαλώντας 'ς τὸν ὕπνο μου, καὶ τοῦ τὸ πρόφτασε κανένας τζομπάνης. Ἴσως ἦτανε καὶ θεοῦ θέλημα, γιατί ἀπ' ἐκεῖ τράβηξα ἴσια γιὰ τὴν Μητρόπολι, κ' ἔγινε καλόγερος, κι' ἀπὸ καλόγερος 'λίγο 'λίγο παπᾶς, κ' ἦρθε κ' ἔμεινε ἀπὸ τότες 'ς τὴν ἐνορία σας.

Πενῆντα χρόνια περάσανε· ἡ Δαφνοῦλα ἤπια χίλια φαρμάκια, ὕστερα χήρεψε, ἔμεινε χωρὶς παιδί καὶ χωρὶς ἄλλη πόρεψι παρὰ τὸ χωράφι της, μὰ οὔτε μιὰ στιγμή δὲν ἄκουσε ἄλλο ἀπὸ τὸ στόμα μου ὅλα ἐτούτα τὰ χρόνια παρὰ τὸ «Εὐλογία Κυρίου» σὰν τῆς ἔδινε τὸ ἀντίδωρο τὲς Κυριακὲς καὶ τὲς σκόλες. Σὰν τὴν ἔβλεπα θαρροῦσα πῶς ἤμουν ὁ φοιτῆς τοῦ Λευτέρη της. Ἦταν ἡ κατάρρα, ἡ κατάρρα ποῦ μ' ἔτρωγε, καὶ πάσχιζα νὰ τὴν πάρω 'πίσω μὲ τὲς εὐχές μου, μὰ ἦταν ἀργὰ πλεὶς.

Τώρα ξέρετε, παιδιὰ μου, γιατί ἤμουν παράξενος παπᾶς καὶ γιατί τῶρριχνα καμμιὰ φορά ὅζω λιγάκι, καὶ 'ς τὰ νιάτα μου καὶ 'ς τὰ γηρατειά μου. Ἐγὼ σὰν ἤμουν παλληκάρι, ἂν καὶ ἄσχημος, δὲν ἤμουν παράξενος. Παράξενο μ' ἔκανε ὁ κόσμος κ' ἡ πίκρες. Πόσες φορές κολάστηκα καὶ εἶπα: γιατί ὁ θεὸς τὰ βλέπει ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω, καὶ δὲν ἀπλώνει τὸ ἅγιό του χέρι νὰ μᾶς γλυτώσῃ πρὶν μᾶς πάρῃ ὁ διάβολος 'ς τὰ νύχια του!...

Αἱ, πέρασε ἡ ὥρα, παιδιὰ μου. Ἐχετε τὴν εὐκὴ μου, κι' ἂς ἦμαι κι' ἁμαρτωλός· καὶ δόστέ μου τὴ δική σας κι' ἂς ἦστε παιδιὰ. Καληνύχτα σας. Ἐρετέτε τὰ μονάχοι σας· μὴδ' ὁ παπποῦς σας δὲν τᾶξερε ὁ μακαρίτης. Ὁ θεὸς νὰ τὸν συχωρέσῃ, εἶδαμε καὶ πάθαμε πολλὰ πράγματα 'ς τὸν καιρὸ του. Καληνύχτα σας.

Σὲ λιγάκι δὲν ἀκούγαμε πάλι παρὰ τὴ βρῦσι, τοὺς βατράχους, τὲς τρωξαλλίδες, τὰ κύματα. Μᾶς φάνηκε σὰν ὄνειρο ποῦ ἦρθε καὶ πέρασε. Εὐπνήσαμε πάλι ἀπ' τὰ παλιὰ ἐκεῖνα χρόνια ποῦ δὲν ἐκουραζούντανε οἱ γέροι νὰ τὰ λένε καὶ νὰ τὰ ξαναλένε, μὰ αὐτὴ τὴ φορά εὐπνήσαμε συλλογισμένοι καὶ λυπημένοι. — Εὐπνήσαμε κι' ἀπ' τὸν ὕπνο μας τὸ πρῶτ καὶ μάθαμε πῶς ὁ παπᾶ Σωφρόνιος εὐρέθηκε πεθάνοντας ἀπάνω 'ς τὸ ἀχρύνιο τοῦ στρώμα.

ΑΓΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΩΤΗΣ.

